

**TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA IJODIY TAFAKKURNI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI**

Xolmirzayeva Fazilatxon Obidjon qizi

Namangan viloyati Madaniyat boshqarmasi 18- sonli

Bolalar Musiqa va san'at maktabi tasviriy san'at o'qituvchisi

xolmirzayevafazilat5@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu tezisda tasviriy san'at ta'limida ijodiy tafakkurni rivojlantirish masalalari pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Ijodiy faoliyat jarayonida o'quvchilarning estetik didi, obrazli fikrlash qobiliyati va mustaqil qaror qabul qilish salohiyati shakllanishining muhim pedagogik omillari ochib beriladi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlardan, muammoli ta'lim texnologiyalaridan va integratsion yondashuvlardan foydalanishning samaradorligi ilmiy asosda yoritiladi. Maqolada o'qituvchi shaxsining yaratuvchanlik faoliyati o'quvchilarning ijodiy tafakkurini faollashtiruvchi yetakchi omil sifatida talqin qilinadi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, pedagogika, ijodiy tafakkur, estetik tarbiya, interfaol metod, ta'lim texnologiyasi, innovatsion yondashuv.

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО
МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА**

Аннотация:

В данной диссертации рассматриваются вопросы развития творческого мышления в обучении изобразительному искусству с педагогической точки зрения. Раскрываются важные педагогические факторы формирования у учеников эстетического вкуса, способности к образному мышлению и потенциала самостоятельного принятия решений в процессе творческой деятельности. Также научно обоснована эффективность использования интерактивных методов, проблемных образовательных технологий и интеграционных подходов в современном образовательном процессе. В статье

личность преподавателя рассматривается как ведущий фактор, активизирующий творческое мышление учеников.

Ключевые слова: изобразительное искусство, педагогика, творческое мышление, эстетическое воспитание, интерактивный метод, образовательная технология, инновационный подход.

PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING CREATIVE THINKING IN VISUAL ARTS LESSONS

Abstract:

This thesis analyzes the issues of developing creative thinking in visual arts education from a pedagogical perspective. It highlights the important pedagogical factors in the formation of students' aesthetic taste, figurative thinking abilities, and independent decision-making skills during the creative activity process. Additionally, the effectiveness of using interactive methods, problem-based learning technologies, and integrative approaches in modern education is scientifically examined. The article interprets the teacher's creative activity as a leading factor that activates students' creative thinking.

Keywords: visual arts, pedagogy, creative thinking, aesthetic education, interactive method, educational technology, innovative approach.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimida inson shaxsining ijodkorligini rivojlantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, tasviriy san'at fanining o'qitilishi o'quvchilarni nafaqat chizish ko'nikmasiga, balki ularning estetik didi, hissiy sezgirligi, mustaqil fikrlashi va yangicha yondashuvlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tasviriy san'at ta'limi inson tafakkurining eng nozik va murakkab qirralarini ochib beruvchi ijodiy jarayon sifatida pedagogikaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. San'at o'quvchining ichki dunyosini boyitadi, obrazli fikrlash, estetik idrok, mushohada yuritish va o'z g'oyasini badiiy ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bois tasviriy san'at darslarini tashkil etishda asosiy maqsad nafaqat texnik

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th October, 2025

chizish ko'nikmalarini egallash, balki o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlash va badiiy qaror qabul qilishga o'rgatishdan iboratdir. Ijodiy tafakkur inson tafakkurining eng yuqori bosqichidir. U mavjud bilimlarni yangi shaklda ifoda etish, o'ziga xos badiiy g'oya yaratish, kutilmagan estetik yechimlarni topish qobiliyatini anglatadi. Pedagogik jihatdan bu jarayon o'qituvchining faol rahbarligi, o'quvchining ichki motivatsiyasi va ta'lim muhiti uyg'unligi orqali shakllanadi. O'quvchi ijodiy fikrlashga o'tishi uchun unga erkin ifoda imkoniyati, xatodan qo'rqqanlik muhiti va ilhomlantiruvchi ta'limiy muhit zarurdir. O'qituvchi bunday sharoitni yaratgan holda o'quvchilarni mustaqil izlanishga, badiiy tajriba qilishga va yangi g'oyalarni sinab ko'rishga undaydi. Pedagogik nuqtai nazardan olganda, tasviriy san'at — bu shunchaki san'at emas, balki inson tafakkurini kengaytiruvchi, hayotiy voqelikni badiiy anglashga undovchi ta'limiy jarayondir. Shu sababli, bu yo'nalishda o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslarini chuqur o'rganish muhimdir.

Ijodiy tafakkur — bu mavjud bilimlarni yangi shakl va g'oyalarga aylantira olish qobiliyatidir. Pedagogik jihatdan ijodiy tafakkur o'quvchining mustaqil, tanqidiy va obrazli fikrlash faoliyatini o'z ichiga oladi. Unga erishish uchun o'qituvchi o'quv jarayonini shunday tashkil etishi kerakki, unda o'quvchi erkin ifoda topa olsun, o'z qarashini san'at tili orqali namoyon eta bilsin. Tasviriy san'at darslarida o'qituvchi ijodiy tafakkurni rivojlantirish uchun muhit yaratadi — bu muhitda o'quvchi sinov, tajriba va kashfiyot orqali o'z individual badiiy tajribasini boyitadi.

Bugungi kunda tasviriy san'at ta'limida interfaol metodlar — “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bahsli tahlil”, “Ijodiy loyiha” kabi texnologiyalar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu metodlar orqali o'quvchi faqat tayyor bilimni qabul qilmay, balki uni qayta ishlaydi, o'z ijodiy qarashlari bilan boyitadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar ijodiy tafakkurni rivojlantirishda alohida o'rin tutadi. Interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirokini ta'minlaydi. Masalan, “Aqliy hujum” usuli orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etadilar, turli badiiy g'oyalar to'qnashuvi esa ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi. “Klaster” yoki “Konseptual xarita” metodlari orqali esa mavzu doirasida tahliliy va vizual fikrlash shakllanadi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchini

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th October, 2025

passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi, bu esa tafakkurning yangilanishini, obrazli idrokning rivojlanishini ta'minlaydi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi ham ijodiy tafakkur shakllanishida muhim rol o'ynaydi. O'quvchiga tasviriy masala yoki kompozitsion muammo beriladi va u mustaqil yechim topishga intiladi — natijada tafakkur, kuzatuvchanlik va badiiy fikrlash rivojlanadi. Muammoli ta'lim texnologiyasi ham ijodiy tafakkur rivojida samarali vosita hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchiga tayyor javobni emas, balki muammoli holatni taqdim etadi: masalan, ranglar uyg'unligini topish, kompozitsiyada markaz yaratish, yoki badiiy obraz orqali hissiy holatni ifodalash. O'quvchi ushbu muammoni hal qilish jarayonida mustaqil izlanadi, variantlarni solishtiradi, estetik qaror qabul qiladi — bu esa tafakkurning faol rivojlanishiga olib keladi. Ijodiy tafakkurni rivojlantirishda o'qituvchining shaxsiy ijodkorligi va pedagogik mahorati hal qiluvchi omildir. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ilhomlantiruvchi, yo'l ko'rsatuvchi va estetik tarbiya beruvchi sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchi shaxsi bu jarayonda yetakchi o'rin tutadi. U faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchi tafakkurini yo'naltiruvchi va ilhomlantiruvchi kuchdir. O'qituvchi o'z ijodiy faoliyati, estetik didi va badiiy qarashlari bilan o'quvchiga namuna bo'ladi. Uning dars jarayonida qo'llagan pedagogik uslubi, so'z ohangi, tanlagan materiallari ham o'quvchining badiiy dunyoqarashiga bevosita ta'sir qiladi. Shuning uchun ham pedagogning shaxsiy ijodkorligi o'quvchining ijodiy tafakkurini shakllantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Tasviriy san'at darslarida ijodiy tafakkurni rivojlantirishda integratsion yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. San'at boshqa fanlar bilan uzviy bog'liqdir: adabiyot, musiqa, tarix, biologiya yoki texnologiya bilan o'zaro uyg'unlik o'quvchida keng dunyoqarash va obrazli idrokni rivojlantiradi. Masalan, adabiy asar asosida kompozitsiya yaratish, yoki tabiat manzaralarini ekologik tahlil asosida tasvirlash orqali o'quvchi nafaqat badiiy, balki ilmiy fikrlashni ham o'zlashtiradi. Ranglar uyg'unligini, shakllar tahlilini, obraz yaratish jarayonini chuqur his etuvchi pedagog o'quvchilarni ham shu jarayonga jalb etadi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning badiiy qiziqishini, o'ziga ishonchini va ijodiy faolligini oshiradi.

Tasviriy san'atni boshqa fanlar — adabiyot, musiqa, texnologiya va tabiatshunoslik bilan integratsiyalash, o'quvchilarda kompleks badiiy dunyoqarashni shakllantiradi.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th October, 2025

Masalan, she'riyat asosida rasm chizish mashg'ulotlari yoki tabiat manzarasini tahlil qilib, kompozitsion asar yaratish orqali estetik idrok va obrazli fikrlash yanada mustahkamlanadi.

Ijodiy tafakkurni rivojlantirishda o'quvchining motivatsiyasi alohida ahamiyatga ega. San'at darslarida ichki motivatsiya — ya'ni o'quvchining o'z ishi bilan zavqlanishi, chizish jarayonidan estetik lazzat olishi muhimdir. Bu holat o'qituvchining darsni qiziqarli, interfaol va ijobiy muhitda o'tkazishiga bog'liq. Har bir o'quvchi o'z asari orqali ichki kechinmalarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'lishi zarur. Shu tarzda u o'z shaxsiy badiiy uslubini topadi, tafakkuri esa o'ziga xoslik kasb etadi. Shunday qilib, tasviriy san'at darslari o'quvchining badiiy idroki va ijodiy tafakkurini shakllantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon o'qituvchining pedagogik mahorati, zamonaviy metodlardan foydalanish darajasi va o'quv muhiti bilan chambarchas bog'liq. San'at orqali inson o'zini anglaydi, voqelikni estetik idrok etadi va go'zallikni yaratishdan ruhiy oziqa oladi. Ijodiy tafakkur esa nafaqat san'atda, balki hayotda ham mustaqil qaror qabul qilish, yangilik yaratish va shaxs sifatida kamol topishning asosi bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki Tasviriy san'at ta'limi jarayonida ijodiy tafakkurni rivojlantirish — bu faqat texnik ko'nikmalarni emas, balki o'quvchining shaxsiy badiiy dunyoqarashini shakllantirishdir. Pedagogik jihatdan qaraganda, bunday rivojlanish o'qituvchining individual yondashuvi, interfaol metodlardan samarali foydalanish va ijobiy o'quv muhiti yaratish orqali ta'minlanadi. Ijodiy tafakkur — bu kelajak avlodning innovatsion fikrlashi, estetik didi va ma'naviy yetukligining poydevoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. G'ofurov A., Shodmonov R. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
3. Xusanov B. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th October, 2025

4. Davlatova D. Ijodiy tafakkur psixologiyasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020.
5. Rasulov A. San’at va ta’lim integratsiyasi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.
6. Shukurova N. Tasviriy san’atda estetik tarbiya masalalari. – Toshkent: San’at, 2018.
7. Gardner H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. – New York: Basic Books, 2011.
8. Eisner E.W. The Arts and the Creation of Mind. – New Haven: Yale University Press, 2002.
9. UNESCO. Arts Education for Creative Development. – Paris: UNESCO Publishing, 2022.
10. Vygotsky L.S. Imagination and Creativity in Childhood. – Cambridge: MIT Press, 2004.